

יא וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֶחָיו, וַיִּרְא, בְּסִבְלָתָם; וַיִּרְא אִישׁ מִצְרִי, מַכֶּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֶחָיו.

11 And it came to pass in those days, when Moses was grown up, that he went out unto his brethren, and looked on their burdens; and he saw an Egyptian smiting a Hebrew, one of his brethren.

יב וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה, וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ; וַיִּךְ, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ, בַּחֹל.

12 And he looked this way and that way, and when he saw that there was no man, he smote the Egyptian, and hid him in the sand.

יג וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וַהֲנֶה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עֹבְרִים נְצִים; וַיֹּאמֶר, לָרֹשָׁע, לָמָּה תִּכֶּה, רֵעִי.

13 And he went out the second day, and, behold, two men of the Hebrews were striving together; and he said to him that did the wrong: 'Wherefore smitest thou thy fellow?'

יד וַיֹּאמֶר מִי שָׁמְךָ לְאִישׁ שָׂר וְשֹׁפֵט, עָלֵינוּ--הֲלֹהֶרְגֵנִי אַתָּה אָמַר, כְּאִשֶּׁר הִרְגַת אֶת-הַמִּצְרִי; וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אֲכִן נֹדַע הַדָּבָר.

14 And he said: 'Who made thee a ruler and a judge over us? thinkest thou to kill me, as thou didst kill the Egyptian?' And Moses feared, and said: 'Surely the thing is known.'

טו וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקֹשׁ לַהֲרֹג אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-הַבְּאֵר.

15 Now when Pharaoh heard this thing, he sought to slay Moses. But Moses fled from the face of Pharaoh, and dwelt in the land of Midian; and he sat down by a well.

טז וּלְכֹהֵן מִדְיָן, שִׁבְעַת בָּנוֹת; וַתָּבֹאנָה וַתִּדְלָנָה, וַתִּמְלְאֵנָה אֶת-הַקְּרָהֲטִים, לְהַשְׁקוֹת, צֹאן

16 Now the priest of Midian had seven daughters; and they came and drew water, and filled the troughs to water their father's flock.

אֲבִיהֶן.

17 And the shepherds came and drove them away; but Moses stood up and helped them, and watered their flock.
יֵזְ וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים, וַיִּגְרְשׁוּם;
וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיִּשְׁעֶן, וַיִּשְׁק אֶת-
צֹאנָם.

2. Shemos Rabba 1:27

יֵרָא בְּסִבְלָתָם. מִהוּ וַיֵּרָא, שֶׁהָיָה רוֹאֶה בְּסִבְלָתָם וּבֹכָה וְאוֹמֵר, חֲבַל לִי עֲלֵיכֶם מִי יִתֵּן מוֹתִי עֲלֵיכֶם, שְׂאִין לָךְ מִלֵּאכָה קִשָּׁה מִמִּלְאכַת הַטֵּיט, וְהָיָה נוֹתֵן כְּתִפָּיו וּמִסֵּיעַ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן. רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר רָאָה מִשׁוֹי גָּדוֹל עַל קֶטָן וּמִשׁוֹי קֶטָן עַל גָּדוֹל, וּמִשׁוֹי אִישׁ עַל אִשָּׁה וּמִשׁוֹי אִשָּׁה עַל אִישׁ, וּמִשׁוֹי זָקֵן עַל בָּחוּר וּמִשׁוֹי בָּחוּר עַל זָקֵן. וְהָיָה מִנִּיחַ דְּרָגוֹן שָׁלוֹ וְהוֹלֵךְ וּמִיִּשֵׁב לָהֶם סִבְלָתָיָהֶם, וְעוֹשֶׂה כְּאִלוֹ מִסֵּיעַ לְפָרְעָה

"And [he] looked on their burdens." What is, "And [he] looked?" For he would look upon their burdens and cry and say, "Woe is me unto you, who will provide my death instead of yours, for there is not more difficult labor than the labor of the mortar." And he would give of his shoulders [i.e. use his shoulders to] assist each one of them. Rabbi Eliezer the son of Rabbi Yose the Galilean said: [If] he saw a large burden on a small person and a small burden on a large person, or a man's burden on a woman and a woman's burden on a man, or an elderly man's burden on a young man and a young man's burden on an elderly man, he would leave aside his rank and go and right their burdens, and act as though he were assisting Pharaoh.

3. Mechilta D'Rebi Yishmael 15:1, 2

נָתַן נַפְשׁוֹ עַל יִשְׂרָאֵל נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֵׁנִי לֵךְ רֹד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ (שְׁמוֹת לֵב) וְהָלָא עִם ה' הֵם שֵׁנִי וְהֵם עִמָּךְ וְנִחַלְתָּךְ (דְּבָרִים ט) וְאוֹמֵר בְּאִמּוֹר לָהֶם עִם ה' אֵלֶּה וּמֵאֲרָצוֹ יֵצְאוּ (יִחְזַקְאֵל לו) הֵא מֵה ת"ל לֵךְ רֹד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ לִפִּי שְׁנָתָן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ. וְהִכֵּן מְצִינוּ בְּמִשָּׁה שְׁנָתָן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם שֵׁנִי וְהִי בִּימֵי הֵם וּיְגַדֵּל מִשָּׁה וַיֵּצֵא אֶל אַחִיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם (שְׁמוֹת ב) וְכָתִיב וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה הָאֵל לִפִּי שְׁנָתָן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ

And thus you find that whatever a man devotes his life to is called by his name....Because he devoted his life to Israel, they were called by his name,

(Exodus 32:7) "Go, descend, for **your people** have wrought corruptly." Now are they not the people of the Lord? viz. (Devarim 9:29) "For they are Your people and Your inheritance," and (Ezekiel 36:20) "... when it was said of them: These are the people of the Lord, and they came out of His land." How, then, are we to understand "Go, descend, for **your people** have wrought corruptly"? Because he devoted his life to them, they were called by his name. And whence do we find that he devoted his life to them? In (Exodus 2:11) "And it was in those days that Moses grew, and he went out to his brothers and he saw their toils," and (ibid. 12) "And he turned here and there (... and he smote the Egyptian, etc.)" Because he devoted his life to them, they were called by his name.

4. Rambam Guide to the Perplexed 2:45

The first degree of prophecy consists in the divine assistance which is given to a person, and induces and encourages him to do something good and grand, e.g., to deliver a congregation of good men from the hands of evildoers; to save one noble person, or to bring happiness to a large number of people; he finds in himself the cause that moves and urges him to this deed. This degree of Divine influence is called "the spirit of the Lord"; and of the person who is under that influence we say that the spirit of the Lord came upon him, clothed him, or rested upon him, or the Lord was with him, and the like..... This faculty was always possessed by Moses from the time he had attained the age of manhood: it moved him to slay the Egyptian, and to prevent evil from the two men that quarreled; it was so strong that, after he had fled from Egypt out of fear, and arrived in Midian, a trembling stranger, he could not restrain himself from interfering when he saw wrong being done; he could not bear it. "And Moses rose and saved them" (Exod. 2:17)

5. HaKetav V'Hakabbala Shemos 2:11

מכה איש עברי. מצאנו לשון הכאה סתם גם על הכאה שיש בה מיתה,

כי גם בישראל הדין כן הרודף אחר חברו וחושב להכותו הכאה הממיתה אותו ניתן להציל הנרדף בנפשו של רודף:

2:12

ויפן כה וכה. חשב משה שאחד מאחיו העברים העומדים סביבו יתקומם על המצרי
:ויציל את אחיו המוכה מכת מות

וירא כי אין איש. ראה שאין ביניהם גבר בגוברין, ואין מהם שם על לב צרת אחיו להשתדל
על הצלתו

5. Shemos Rabba 1:28

ומנין שלא נחשדו על הערה, שהרי אחת היתה ופרסמה הכתוב, שנאמר (ויקרא כד, י
יא): וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דִּבְרִי וגו'. אמרו רבותינו זכרונם לברכה נוגשים היו מן המצריים
ושוטרים מישראל, נוגש ממנה על עשרה שוטרים. שוטר ממנה על עשרה מישראל. והיו
הנוגשים הולכים לבתי השוטרים בהשכמה להוציאן למלאכתן לקריאת הגבר, פעם אחת
הלך נוגש מצרי אצל שוטר ישראל ונתן עיניו באשתו שהיתה יפת תואר בלי מום, עמד
לשעת קריאת הגבר והוציאו מביתו, וחזר המצרי ובא על אשתו והיתה סבורה שהוא
בעלה ונתעברה ממנו, חזר בעלה ומצא המצרי יוצא מביתו שאל אותה שמא נגע בך,
אמרה לו הן, וסבורה אני שאתה הוא, כיון שידע הנוגש שהרגיש בו החזירו לעבודת הפרך
והיה מכה אותו ומבקש להרגו. והיה משה רואה אותו ומביט בו וראה ברוח הקדש מה
שעשה בבית, וראה מה שעתיד לעשות לו בשדה, אמר ודאי זה חייב מיתה, כמו שכתוב
(ויקרא כד, כא): ומכה אדם יומת, ולא עוד אלא שבא על אשתו של דתן, על כך חייב
הריגה, שנאמר (ויקרא כ, י): מות יומת הנאף והנאפת, והינו דכתיב: ויפן כה וכה וגו', ראה
מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה.

"And he saw an Egyptian man." What did he see?

And from where do we learn that they didn't engage in adultery? Because it happened once and the verse publicized it, as it's written: And his mother's name was Shlomit bat Divri etc. (Lev 24:10). Our teachers say there were taskmasters among the Egyptians and officers from the Israelites, one taskmaster appointed over ten officers. One officer appointed over ten Israelites. And the taskmasters would go to the houses of the officers at daybreak to make them go call the workers. Once an Egyptian taskmaster went to [do so to] an Israelite officer and he set his eye on his wife who was beautiful without blemish. He called the man and brought him out of his house, then the Egyptian returned and had relations with his wife and she thought that he was her husband and became pregnant

from him. Her husband returned and found the Egyptian leaving his house. He asked her, Did he touch you? She said yes, but I thought he was you. When the taskmaster saw that he suspected him he returned him to hard labor and struck him and sought to kill him. Moshe saw this and looked at him and saw with Ruah Hakodesh what he did in the house, and saw what would be done in the field, and said surely he deserves death, as it is written: One who strikes a man shall die. And not only this, but moreover he slept with the wife of Datan and therefore deserved killing, as it says: The adulterer and adulteress shall surely die (Lev 20:10), and that is why it is written: And he turned this way and that etc., he saw what he did to him at home and what he did to him in the field.

6. Shemos Rabba 1:29

וּרְבִנָּן אָמְרִי רָאָה שְׂאִין תּוֹחֶלֶת שֶׁל צְדִיקִים עוֹמְדוֹת הַיָּמֵנוּ וְלֹא מִזְרָעוֹ עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.
כִּיֹּן שָׂרָאָה מִשָּׁה כָּךְ נִמְלָךְ בַּמִּלָּאָכִים וְאָמַר לָהֶם חַיִּב זֶה הַרִיגָה, אָמְרוּ לוֹ הֵן, הִדָּא הוּא
דְּכָתִיב: וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ שְׂלִמִיד עָלָיו זְכוּת.

And the Rabbis said Moshe saw there was no hope that righteous individuals would emerge from him or his descendants until the end of all generations. When Moshe saw this, he sought counsel from the angels and he said to them is this one deserving of death? They said to him, yes. That is why it is written “he saw there was no man” meaning there was no angel to advocate for him.

7. Chizkuni Shemos 2:12

יֵין אֶת הַמִּצְרִי, “he struck the Egyptian (dead).” He found that he had committed a capital offence according to the seven laws that all of mankind must obey. His offence was that he had raped someone else’s wife, and the Torah had forbidden this when writing in Genesis 2,24: וּדְבַק בְּאִשְׁתּוֹ, “he is to cleave to his wife,” and not to the wife of another man. (According to Tosafot, Kidushin 21.) There was no need to warn that Egyptian beforehand in order to make him culpable for the death penalty as we derive from Genesis 20,3: “you are going to die on account of the woman (Sarah whom you have taken captive)”, and Avimelech had not first received warning.

8. Sanhedrin 58b

א"ר חנינא עובד כוכבים שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר (שמות ב, יב) ויפן כה וכה
'וירא כי אין איש [ויך את המצרי] וגו'

Rabbi Ḥanina says: An idolater who struck a Jew is liable to receive the death penalty, as it is stated when Moses saw an Egyptian striking a Hebrew: "And he turned this way and that way, and when he saw that there was no man, he struck the Egyptian and hid him in the sand" (Exodus 2:12).

9. Rambam Hilchos Melachim 10:6

וְעִכְשָׁם שֶׁהָכָה יִשְׂרָאֵל אֶפְלוּ חֶבֶל בּוֹ כָּל שֶׁהוּא אָף עַל פִּי שֶׁהוּא חֵיֵב מִיְתָה אִינוֹ נֶהְרָג

An idolater who hits a Jew, even if he just injures him a bit, is not executed, even though he deserves it.

10. R'Dovid Tzvi Hoffman Shemos 2:12

כל כוונתו של משה כאן לא היתה אלא לעמוד לימין אחיו המעונה, וזאת לא יכול היה לעשות אלא על ידי המתת המצרי, שכן מניעה זמנית של מעשה עינוי רק היתה מגרה מצרי בלתי-אנושי זה לכפול את אכזריותו בעתיד. וכלום יש מקום לשאול את פי-המשפט, במקום שכל זכויות האדם נרמסות ברגל-גאווה?

Moses' whole intention here was only to stand by his tortured brother, and he could do so only by killing the Egyptian, for a temporary prevention of an act of torture would only provoke this inhuman Egyptian to double his cruelty in the future. And is there any place to question the law, instead of all human rights being trampled on with pride?

11. Netziv Shemos 2:12

:ויפן כה וכה. חפש עצות לקבול על המצרי שהכהו חנם

:וירא כי אין איש. להגיד לפניו את העול. כי כולם עצרת בוגדים ושונאי ישראל

12. Devarim Raba 2:29

מה ראה משה ליתן נפשו על ערי מקלט א"ר לוי מי שאכל את התבשיל הוא יודע טעמו כיצד כשהרג משה את המצרי יצא ביום השני ומצא לדתן ולאבירם מריבין זה עם זה שנא' (שמות ב) ויצא ביום השני וגו', רבי איבו אמר זה דתן התחיל מבזה אותו אמר לו הלהרגני

אתה אומר כיון ששמע פרעה כך אמר כמה דברים שמעתי ושתקתי כיון שהגיע על שפיכת דמים תפסו אותו... ד"א אז יבדיל משה אמר רבי איבו כיון שברח משה התחיל אומר שירה שנא' (שמות ב) וישב בארץ מדין וישב על הבאר מה ישראל אמרו שירה על הבאר. אף משה אמר שירה על הבאר אמר ר' לוי לפי שארעה פרשת רוצח על ידו בערי מקלט.

13.R' Saadiah Gaon on Mishlei 17:19

פעמים יצא ממנה מה שאינך רוצה, כמו שרצה משה רבנו להכות את האיש המצרי על שהכה את היהודי, והכה ומת,

14.Midrash Petirat Moshe

וכשהגיע יומו של מרע"ה ליפטר מן העולם א"ל הקדוש ברוך הוא הן קרבו ימיך למות, ...!אמר לפניו רבש"ע אחר כל היגיעה שיגעתי תאמר לי שאמות, לא אמות כי אחיה וגו

א"ל הקדוש ברוך הוא משה בן מי אתה? א"ל בן עמרם, א"ל ועמרם בן מי הוא א"ל בן יצהר, ויצהר בן מי הוא א"ל בן קהת, וקהת בן מי הוא א"ל בן לוי, א"ל וכולם ממי יצאו א"ל מן אדה"ר, א"ל נשאר מהם שום אדם חי? א"ל כולם מתו, א"ל הקדוש ברוך הוא ואתה רוצה לחיות? א"ל רבש"ע אדה"ר גנב ואכל מה שלא רצית וקנסת עליו מיתה ואני גנבתי כלום לפניך? וכבר כתבת עלי עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, א"ל הקדוש ברוך הוא למשה כלום אתה צדיק מאדה"ר ודורו? א"ל כן, אדה"ר וחיה פיתה אותם נחש ואני החייתי מתים בנחש, א"ל הקדוש ברוך הוא כלום אתה גדול מנח ודורו? א"ל כן, נח הבאת עליו ועל דורו מי המבול ונח לא בקש רחמים על דורו ואני אמרתי ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. א"ל כלום אתה גדול מאברהם שנסייתי אותו בעשרה נסיונות? א"ל יצא ממנו ישמעאל שיאבדו בניו את בניך וכו'. א"ל האתה גדול מיצחק? א"ל יצא מחלציו מי שיחריב את ביתך ובניו יהרגו את בניך כהניך ולויך, א"ל הקדוש ברוך הוא כלום אמרתי לך שתהרוג את המצרי? א"ל ואתה הרגת כל בכורי מצרים ואני אמות בשביל מצרי אחד? א"ל הקדוש ברוך הוא ואתה דומה אלי ממית ומחיה? כלום אתה יכול להחיות כמוני.

15.Bechor Shor Shemos 2: 11

יא) וירא בסבלותם – שהיו סובלים עול קשה. ולא די בעול, אלא שאותו מצרי חובט ומכה אותו עברי. ויחם לבבו, כי נכמרו רחמיו אל אחיו.

2:14

.יד) כאשר הרגת את המצרי – שלא כדון, שהיה עושה את מצות המלך לדחוק היהודי

2:15

.טו) ויבקש להרוג את משה – על שהרג המצרי שהיה עושה מצותו

16.Shemos Rabbah 1:29

וַיִּךְ אֶת הַמִּצְרִי, בַּמָּה הִרְגֹהוּ רַבִּי אֲבִיתָר אָמַר הִכָּהוּ בְּאֶגְרוֹף, וַיֵּשׂ אוֹמְרִים מִגִּרְפָּה שֶׁל טִיט
נָטַל וְהוֹצִיא אֶת מַחוּ. רַבֵּנן אָמְרִי הַזִּכִּיר עָלָיו אֶת הַשֵּׁם וְהִרְגֹהוּ, שְׁנֶאֱמַר (שמות ב, יד):
הִלְהִירְגֵנִי אֶתָּה אֱמַר